

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně

Lesnická a dřevařská fakulta

Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Cílem lesního práva je prosazení společenských (veřejných) zájmů při hospodaření v lesích

Cílem lesnické politiky je prosazení společenských (veřejných) zájmů při hospodaření v lesích

Lesní právo není jediným nástrojem lesnické politiky!

Právo je „ultima ratio“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Nástroje lesnické politiky (Poleno, 1993)

- donucovací (právo)
- přesvědčovací
- zvelebovací

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Význam právních norem při prosazování veřejných zájmů při hospodaření v lesích je trvale přeceňován

Ne-právní, resp. mimoprávní nástroje jsou trvale podceňovány

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Množství společenských (veřejných) zájmů uplatňovaných na lesích je nadprůměrně vysoké (tzv. mimoprodukční funkce lesů)

Les je národním bohatstvím (§ 1 lesního zákona)

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Omezení vlastníků v českém lesním právu

- ve prospěch návštěvníků lesů (participace na vlastnickém právu)
- při hospodaření v lese (obnova a výchova, těžba, ochrana lesa)
 - při plánování hospodaření
- **pouze jedno ustanovení o podpoře LH**

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Omezení vyplývající z duality státní správy:

- 1. Státní správa lesů podle lesního zákona**
- 2. Česká inspekce životního prostředí**

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Množství a intenzita omezení vlastníků lesů v českém lesním právu je v evropském srovnání významně nadprůměrné (Oliva, 2003)

Množství a intenzita omezení vlastníků lesů v českém lesním právu je vysoké i v komparaci s omezením vlastníků jiných složek životního prostředí

Lesnictví a omezení vlastnických práv

§ 3, odst. 1 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

„Hospodařit na zemědělském půdním fondu musí vlastníci nebo nájemci pozemků tak, aby neznečišťovali půdu a tím potravní řetězec a zdroje pitné vody škodlivými látkami ohrožujícími zdraví nebo život lidí a existenci živých organismů, nepoškozovali okolní pozemky a příznivé fyzikální, biologické a chemické vlastnosti půdy a chránili obdělávané pozemky.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

§ 63, odst. 2 a 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

„Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Je přitom povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy.

Práva podle odstavce 2 se nevztahují na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka. Zvláštní předpisy nebo tento zákon mohou oprávnění podle odstavce 2 omezit nebo upravit odchylně.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Právo patří k donucovacím nástrojům

Čl.11, odst. 4 Listiny základních práv a svobod

„Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Čl.11, odst. 3 Listiny základních práv a svobod

„Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“

Čl.35, odst. 3 Listiny základních práv a svobod

„Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Sociální vazba vlastnictví

X

**Nucené omezení vlastnického práva ve
společenském (veřejném) zájmu**

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/08-1 ze dne 8.7.2010:

„Smyslem čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod totiž je, že pokud je omezeno vlastnické právo v zájmu veřejném, v zájmu společnosti (tedy nikoli výlučně v zájmu vlastníka), je rozumné a spravedlivé, aby omezení vlastnického práva bylo vlastníku vykompenzováno tím subjektem, v jehož prospěch je k danému omezení přistoupeno, tj. společností (prostřednictvím státu). Nelze spravedlivě požadovat, aby "náklady" společnosti nesl jen vlastník, jehož právní (vlastnická) sféra je omezována.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

§ 11, odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona

„Vlastník lesa má právo na náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese vůči orgánu státní správy, který o tomto omezení rozhodl. Orgán státní správy může uložit úhradu této náhrady osobám, v jejichž zájmu o tomto omezení rozhodl.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Omezení vlastnického práva vyplývající z lesního zákona je vlastníky zpravidla respektováno bez nároku na náhradu

Omezení vyplývající z jiných právních předpisů spojují vlastníci zpravidla s požadavkem na poskytnutí náhrady újmy (ochrana přírody, elektrovody)

Lesnictví a omezení vlastnických práv

§ 58, odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Právo na náhradu újmy vzniklé či trvající

- a) v důsledku omezení vyplývajících z části třetí až páté tohoto zákona včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě nebo z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny*
- b) v důsledku omezení vyplývajících z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona č. 114/1992 Sb.“*

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Aktuální stav aplikace § 58 zákona č. 114/1992 Sb.:

**Pozastavení vyplácení náhrad osobám, které nabyly
vlastnické či nájemní právo za trvání omezení s odkazem
na rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 21 Co
84/2011-64 ze dne 31.5.2011**

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Sociální vazba vlastnictví

X

Nucené omezení vlastnického práva ve veřejném zájmu

Napětí roste. Jak je snížit?

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Princip subsidiarity

Princip proporcionality

Respektování smyslu čl. 11, odst. 4 Listiny základních práv a svobod, jak jej vyložil Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/08-1 ze dne 8.7.2010

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Encyklika Pia XI „Quadragesimo anno“ z 15.5.1931

„Je sice pravda, a dějiny to jasně dokazují, že za změněných poměrů se nyní může provést mnoho věcí jen s pomocí velkých sdružení, i když v dřívějších dobách na tytéž věci stačily i společnosti malé. Přece však v sociální filozofii stále platí důležitá zásada, která se nedá vyvrátit ani změnit: To, co mohou jednotlivci provést z vlastní iniciativy a vlastním přičiněním, to se jim nemá brát z rukou a přenášet na společnost. Stejně tak je proti spravedlnosti, když se převádí na větší a vyšší společenství to, co mohou vykonat a dobře provést společenství menší a nižší. To má totiž pak za následek těžké poškození a rozvrat sociálního řádu. Neboť každý společenský zásah svým působením a svou přirozenou povahou má přinášet pomoc údům těla společnosti, nikdy je však nemá ničit a pohlcovat.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Encyklika Pia XI „Quadragesimo anno“ z 15.5.1931

„Státní moc má tedy záležitosti a starosti méně důležité - které ji ostatně rozptylují - ponechávat k vyřizování nižším společenstvím. Tak bude moci s větší svobodou, energií a účinností provádět všechno to, co je pouze jejím úkolem, poněvadž jedině ona na něj stačí: řídit, dohlédat, donucovat a trestat; vždy podle povahy a potřeby jednotlivých případů. Proto je třeba, aby ti, kdo řídí státy, měli na paměti, že čím dokonaleji se tato zásada subsidiarity zachovává, čím dokonaleji budou jednotlivá sdružení seskupena do hierarchické soustavy, tím bude společenská autorita a vliv státu silnější a tím lepší a šťastnější budou poměry ve státě.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Princip proporcionality (nálezn Ústavního soudu č. 405/2002 Sb.)

„Tato obecná zásada zahrnuje tři principy, respektive kriteria posuzování přípustnosti zásahu. První z nich je princip způsobilosti naplnění účelu (nebo také vhodnosti), dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná princip potřeby, dle něhož je povoleno použití pouze nejšetrnějšího - ve vztahu k dotčeným základním právům a svobodám - z více možných prostředků. Třetím principem je princip přiměřenosti (v užším smyslu), dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.“

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Příklady aplikace obou principů v praxi:

- **Lesnické parky**
- **Biosférická rezervace Dolní Morava**

Lesnictví a omezení vlastnických práv

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně

Lesnická a dřevařská fakulta

Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ